

Розробка та впровадження ефективних методик використання „ІнфоНІС” сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дистанційний курс для адміністраторів навчальних комп'ютерних комплексів / І. Малюкова. – Український центр дистанційної освіти Національного технічного університету України „КПІ”, 2004.
2. Книга вчителя інформатики: Довідково-методичне видання / Упоряд. Н. С. Прокопенко, Т. Г. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 256 с.
3. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори У 2-х т., Т. 1. Велика дидактика / Під. ред. А. А. Красновського. – К.: „Радянська школа”, 1940. – 246 с.
4. Лещук С. О. Навчально-інформаційне середовище як засіб організації пізнавальної діяльності учнів // НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наукових праць. / Редада. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – №1(8). – С. 305-313.
5. Програмно-методичний комплекс „Відеоінтерпретатор алгоритмів пошуку та сортування” / М. С. Львов. – ХДПУ Лабораторія розробки та впровадження ППЗ, 2002.
6. Програмно-педагогічний засіб для ЗНЗ „Інформатика” / А. М. Гуржій, С. Ф. Коряк. – „Компанія СМІТ”, 2004.
7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – С-Пб.: Питер Ком, 1999. – 720 с.

УДК 371.321:801.8

О.М. Андрієць

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ РОБОТИ З НАУКОВО-НАВЧАЛЬНИМ ТЕКСТОМ У СТАРШИХ КЛАСАХ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Дослідження О.Андрієць розкриває актуальну проблему лінгводидактики – формування комунікативної компетентності старшокласників на основі науково-навчальних текстів. Авторкою описані класифікації вправ учених-лінгводидактів, розроблена система вправ, що може бути ефективною в роботі з науково-навчальними текстами у старших класах з поглибленим вивченням української мови, визначено місце цих вправ у вдосконаленні мовленнєвих умінь і навичок старшокласників.

The given research is devoted to the actual problem of linguadidactics – the forming of communicative competence of senior pupils on the basis of scientific and training texts. The author of the article gives the exercise classification of scientists and linguadidactitions, the system of exercises, which is effective in the work with scientific and training texts had been worked out; the place of these exercises in improving the speech skills and habits of senior pupils had been determined.

Нині державні документи (Національна програма “Освіта. Україна ХХІ століття”, Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті, Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа), Концепція мовної освіти 12-річної школи) наголошують на необхідності готувати особистість, яка вільно володіє мовними засобами в будь-якій мовленнєвій ситуації, впевнено й переконливо висловлює власні думки, дотримується норм літературної мови. Державний стандарт базової і повної середньої освіти ставить за мету формувати у випускників шкіл комунікативну компетенцію, що базується на знаннях, уміннях пізнавального і творчого типу, тобто виховувати комунікативно компетентну особистість, здатну до різних форм і видів спілкування. Формування комунікативної компетенції сучасного випускника, удосконалення в нього умінь і навичок вільного володіння рідною мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні,

письмі) та вмілого користування стилями, формами й жанрами мовлення тісно пов'язані з необхідністю розробки й використання ефективної системи вправ, спрямованих на удосконалення усного й писемного наукового мовлення, основою якого є науково-навчальний текст.

В останні роки дослідженням наукових текстів займалися С.Єрмоленко, А.Коваль, М.Кожина, Л.Златів, Л.Мацько, Г.Онуфрієнко, М.Пентилюк, О.Пономарів, Ю.Романенко. У деяких працях дослідників простежується методика опрацювання наукових текстів. Проте система вправ для роботи з науково-навчальними текстами донині залишається проблемою в українській лінгводидактиці.

Мета статті – методично аргументувати розроблену нами систему вправ, що може ефективно використовуватися в роботі з науково-навчальними текстами, визначити роль таких вправ у вдосконаленні мовленнєвих умінь і навичок старшокласників.

Один з найновіших словників української мови тлумачить поняття "вправа" як "спеціальне завдання для закріплення знань, навичок" [3: 149]. До вищезазначеного додамо: вправа – багаторазове, свідоме виконання розумових і практичних дій з метою отримання знань, а також формування, закріплення й удосконалення необхідних мовних і мовленнєвих умінь і навичок.

Специфіка роботи з науково-навчальними текстами учнів старших класів з поглибленим вивченням української мови вимагає застосування різноманітних вправ. Коротко зупинимось на їх класифікації.

У різні роки над класифікацією вправ працювали відомі лінгводидакти О.Біляєв, С.Іконников, В.Капінос, Т.Ладиженська, М.Львов, Г.Михайловська, Л.Новосьолова, В.Онищук, М.Пентилюк, Л.Федоренко, Т.Чижова. Так, В.Онищук розглядає вправи за метою, ступенем самостійності і творчості учнів та поділяє їх на *підготовчі*, мета яких виявити й ліквідувати прогалини в знаннях учнів; *вступні*, що використовуються після ознайомлення з новим матеріалом (розпізнавання мовних явищ, пояснення орфограм, пунктограм тощо); *тренувальні*, спрямовані на закріплення мовних (мовленнєвих) умінь і навичок: за зразком, інструкцією, завданням; *завершальні*, де використовуються проблемні завдання практичного характеру, творчі, контрольні роботи [2: 85]. Ця дидактична система вправ імпонує нам репродуктивним змістом роботи, спрямованим на актуалізацію знань й удосконалення умінь, набутих у молодшій та основній школі, на які старшокласники повинні спиратися під час засвоєння нових теоретичних відомостей й активної практичної роботи. Вправи виконуються під постійним контролем та корекцією вчителя, за допомогою однокласників. Проте запропоновані В.Онищуком вправи в недостатній мірі, на нашу думку, розвивають в учнів самостійність в опрацюванні науково-навчального матеріалу, чуття мови, творчий підхід до створення власних висловлювань.

Т.Ладиженська [4] розподіляє вправи на три групи. До першої вона відносить вправи на спостереження, виділення й характеристику необхідних елементів, порівняння зіставних явищ мови, аналіз текстів у плані доцільності використання в них мовних засобів. Основою цих вправ безперечно є зв'язний текст, що являє собою конструкцію з ланцюговим нанизуванням (О.Потебня), складне синтаксичне ціле (І.Гальперин). Мета вправ першої групи – не тільки спостерігати над компонентами речень тексту, а й аналізувати, порівнювати, давати їм цілісну оцінку, що є важливим елементом у роботі з науково-навчальним текстом в учнів старших класів з поглибленим вивченням української мови.

Другу групу становлять вправи на експериментування, синонімічну заміну мовних одиниць, редагування. Для учнів старших класів продуктивними є завдання типу: доповнення, вставка, заміна окремих компонентів речень, перебудова синтаксичної конструкції, редагування, що позитивно впливають на розвиток зв'язного мовлення старшокласників, демонструючи їхні вміння сприймати й продукувати готовий науковий текст, правильно вживати слова та словосполучення, будувати речення, поєднувати уривки у зв'язне висловлювання, працювати над виправленням недоліків чужого і самостійно створеного тексту.

До третьої групи включено вправи перехідного характеру – від аналізу готового мовного матеріалу до створення власних висловлювань. Завдяки таким вправам через науково-навчальні тексти та його складові (тему, основну думку, типом зв'язку речень у тексті) у школярів виховується чуття слова, здатність сприймати семантичний обсяг наукового мовлення, обґрунтовувати й відстоювати самостійно створені висловлювання.

В.Мельничайко основою класифікації вправ вважає фізіолого-педагогічну, запропоновану ще М.Успенським. Так виокремлюється чотири групи вправ: *слухово-мовленнєві* (завдання сприймають на слух і виконують його в усній формі), *зорово-мовленнєві* (усні операції на матеріалі сприйнятого зором тексту), *слухово-моторні* (письмове виконання операцій над сприйнятим на слух матеріалом – диктанти), *зорово-моторні* (письмова робота на матеріалі тексту) [5: 23]. Ця типологія вправ здебільшого спрямована на організацію навчання, ніж на результати виконуваної роботи причому майже всі операції (наприклад, заміна одного мовного елемента іншим) використовуються в інших класифікаційних рядах вправ. Тому розглянемо класифікації, найбільш прийнятні для нашого дослідження.

Цікавою є класифікація М.Львова, який поділяє вправи за *зразком, конструктивні і творчі* [5: 24]. До першої групи вправ відносяться переказ, написання ділових паперів. Конструктивні вправи містять побудову речень із розрізнених слів, відтворення деформованого тексту, поділ суцільного тексту на окремі речення, поступове поширення речення за допомогою запитань, з'єднання двох або кількох простих речень в одне складне або просте з однорідними членами речення, побудову складних речень із кількох різних елементів, вираження однієї і тієї ж думки в кількох варіантах речень, побудову речень заданого типу, складання речень за даною синтаксичною схемою, редагування речень, що містять мовні помилки, недоліки. Ця група вправ нам імпонує тим, що головна їх мета – удосконалювати в старшокласників набуті уміння з синтаксису, забезпечити синтаксичну правильність і різноманітність структури наукового мовлення школярів.

Третя група вправ пов'язана зі складанням речень за опорними словами, предметним, або сюжетним малюнком, серією малюнків, поданою вузькою темою, а також включає в себе складання речень і цілісних текстів. Завдання таких вправ – активізувати слова і звороти, що є в словниковому запасі старшокласника, стимулювати школяра до вироблення уміння самостійно будувати думку відповідно до вимог композиції виступу, правильно формулювати тези, обґрунтовуючи їх переконливими аргументами і завершуючи свою промову ефективним закінченням. Відтак, виконуючи вправи цієї групи активно розвивається мислення школярів, їхнє усне й писемне наукове мовлення, комунікативне навантаження якого не тільки бути засобом спілкування, узагальнення та відображення дійсності у свідомості людини, а й виконувати стрижневу роль в інтелектуально-мовленнєвій діяльності випускника.

Важливе місце вправам відведено в монографії Г.Михайловської [7]. Авторка виділяє три групи вправ – *комплексні, передмовленнєві та мовленнєві*, обґрунтовуючи свій поділ так: “Указані типи вправ припускають, що процес оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності проходить шлях від ознайомлення з мовним матеріалом через побудову конструкцій до практики в самостійному використанні мовних явищ в конкретній мовленнєвій ситуації” [7: 110]. Цінним у класифікації вправ, на нашу думку, є поєднання елементів змісту мовної освіти: розвиток мовлення учнів і формування певного кола знань про мову і мовленнєві уміння.

Цікавими є класифікаційні ряди вправ, описані М.Пентилюк [8]. Досліджуючи систему стилістичних вправ, авторка класифікує їх за *формою мовлення* – усні і письмові; *змістом програмового матеріалу* – фонетико-стилістичні, лексико-стилістичні, граматико-стилістичні та власне стилістичні; *місцем їх застосування* – супровідні, спеціальні, формуючі, або тренувальні; *методикою проведення* – вправи на спостереження, стилістичний аналіз, стилістичне експериментування, конструювання й редагування; *місцем виконання* – класні і домашні; *ступенем самостійності* – колективні та індивідуальні [8: 38-

39]. Це досить детальне групування вправ, пов'язаних із формуванням мовних і мовленнєвих умінь та навичок учнів, яке ми візьмемо за основу нашого дослідження.

Таким чином, аналіз найбільш вагомих для сучасної лінгводидактики класифікацій вправ дозволяє усвідомити основні положення, на яких повинна будуватися система вправ, спрямована на розвиток мовленнєвих умінь учнів старших класів з поглибленим вивченням української мови й удосконалення стилістичних навичок у роботі з науково-навчальним текстом.

Система вправ, призначена для учнів у процесі поглибленого засвоєння рідної мови, розглядалася нами за критеріями: 1) поступове цілеспрямоване ускладнення завдань з урахуванням опорних знань і набутих старшокласниками умінь й навичок; 2) рівномірне чергування різновидів вправ; 3) внутрішньопредметна та міжпредметна робота з науково-навчальними текстами; 4) навчально-методична доцільність використання науково-навчального тексту; 5) комунікативна значущість тексту. Зазначені критерії найдоцільніше застосовувати не ізольовано, а в поєднанні. При доборі науково-навчальних текстів для системи вправ слід ураховувати такі принципи:

- ступінь необхідності засвоєння наукового поняття, явища;
- єдність змісту й мовного оформлення;
- зразковість науково-навчального тексту;
- частотність його застосування;
- перспективність, наступність і систематичність завдань;
- міжпредметний характер змісту науково-навчального тексту.

Засвоєння учнями мовного матеріалу й удосконалення їхніх умінь і навичок здійснюється в процесі мовленнєвої діяльності, що включає аудіювання, говоріння, читання й письмо. А когнітивно-комунікативна спрямованість у роботі з науково-навчальними текстами в старшій школі передбачає читання наукових текстів та спостереження над їх фонетичним, лексичним, граматичним оформленням, сприймання та відтворення науково-навчальної інформації, конструювання, редагування й аналіз тексту, побудову власних наукових висловлювань в усній і писемній формах, створення текстів інших жанрів – анотації, відгуку, рецензії, реферату на основі запропонованого наукового тексту.

Найбільш продуктивними в опрацюванні науково-навчальних текстів у старших класах з поглибленим вивченням української мови є комплексні вправи, що включають визначення теми, головної думки наукового тексту, членування його на складові частини, доповнення тексту фрагментами, трансформацію тексту, навчальне редагування, аналіз мовних та композиційних особливостей науково-навчального тексту тощо. Ці види вправ допомагають учням усвідомити стилістичну й жанрову приналежність первинного тексту, структуру, мовне оформлення, удосконалюють стійкі комунікативні вміння старшокласників, необхідні для роботи з текстом будь-якого стилю (підстилю), жанру, типу мовлення.

Наведемо приклади таких вправ:

I. Прочитайте текст. Визначте його тему й головну думку. З'ясуйте стиль і тип тексту. Обґрунтуйте свою думку.

Усне мовлення – це така форма реалізації мови, яка вимовляється, виражається за допомогою звуків, є процесом говоріння. Мовленнєвий акт – наслідок комунікативної діяльності одного чи кількох мовців (адресантів мовлення), зверненої до співрозмовників, слухачів (адресатів мовлення), що покликаний реалізувати комунікативні потреби суспільної практики. За походженням усне мовлення – це первинна форма існування мови. Воно, як правило, спонтанне, непередбачене і сприймається зразу, безпосередньо органами слуху. Усне мовлення існує як процес говоріння з властивими йому інтонаційними та ритмомелодійними засобами (М.Пентиліук).

II. Проаналізуйте за структурою, змістом, обсягом, призначенням, мовним оформленням поданий текст. Випишіть мовні засоби для наведення основної проблемної інформації. Доберіть заголовки до тексту.

Назва нашої країни Україна з'явилася в останній чверті XII ст. Уперше в Іпатському списку “Повісті минулих літ”, де літописець розповідає про смерть переяславського князя Володимира Глібовича у 1187 р., сказано: “І плакали по ньому всі переяславці... За ним же Україна багато тужила”. Через два роки, у 1189 р., було відзначено, що князь Ростислав приїхав “до України Галицької”.

Походження назви Україна здавна привертало увагу вчених, але однозначного пояснення й досі немає. Одні дослідники пов'язували її зі словами край “найвіддаленіша від центру частина території, околиця”, у(= біля) краю, тобто “погранична територія”, інші – з іменника край, країна у значенні “рідний край, своя країна, рідна земля; земля, населена своїм народом” (Г.Півторак).

III. Складіть усну розповідь за поданим початком. Доберіть заголовок. Визначте головну думку тексту. Дайте тлумачення виділеним словам.

У практиці роботи з книгою встановлені такі способи фіксації почутого і прочитаного – план, тези, виписки, конспект.

Відомо, що запис зберігає частину прочитаного. Він дисциплінує, змушує глибше заглибитися в зміст, привчає виділяти основне, сприяє міцнішому засвоєнню, повторенню і закріпленню матеріалу.

IV. Порівняйте два тексти. Визначте їх стильову приналежність. Аргументуйте свої міркування.

1.

Гідність

Є така тонка і ніжна, сильна і мужня, недоторкана і незламна річ – гідність людської особистості. В житті людина зустрічається з красою і підлістю, радістю і горем; в її духовному житті бувають години торжества і години страждання; душу її стрясє всепоглинаюча любов і відчуття мерзенності; бувають такі повороти і збіги обставин, коли треба відмовлятися від задоволення й піти на жертву в ім'я блага рідної, близької людини, особливого блага дружини і дітей, треба підвестися силою своїх думок, переконань над почуттями і емоційними поривами.

Гідність – це мудра влада тримати себе в руках. Благородство твоєї людської особистості виявляється в тому, наскільки мудро і тонко ти зумів визначити, що гідне і що негідне. Гідне повинне стати самою суттю твоєї духовної культури, негідне нехай викликає в тебе презирство і огиду (В.Сухомлинський).

2. Гідність – морально-психологічне поняття, в якому фіксуються уявлення про цінність людини як особистості. Як категорія соціальної психології гідність означає ставлення людини до самої себе (на ґрунті адекватної самооцінки) і ставлення до неї інших людей. У психологічному плані гідність є формою вияву самосвідомості і самоконтролю, на яких базується вимогливість людини до самої себе. Поняття гідність тісно пов'язане з такими морально-психологічними категоріями, як совість, честь, відповідальність. Вивчення гідності на рівні соціальних почуттів є об'єктом психології, а на рівні суспільної ідеології – предметом етики (Зі словника).

Осмислення теми, визначення головної думки наукового тексту допомагає процесові перекодування науково-навчальної інформації в абстрактні моделі. Доповнення й трансформація тексту сприяють удосконаленню в старшокласників навичок усвідомлювати особливості тексту в цілому: стилістична, жанрова приналежність, зміст, мовне оформлення. Аналіз наукового тексту в старших класах систематизує вже набуті знання учнів, розширює наукове бачення будь-якої проблеми, підвищує загальну культуру учня, є невід'ємною базою для наступних мисленнєво-мовленнєвих операцій – складання плану, тез, добір найбільш доцільних мовних засобів для мовного оформлення висловлювання, наукової доповіді. Опрацювання таких завдань до вправ привчає школярів працювати з різноманітними в змістовому й стилістичному плані текстами.

Цілком виправдані у старшій школі своєю ефективністю вправи на редагування текстів. Проте кількість таких вправ у шкільних підручниках і посібниках обмежена. Однак учителям цю прогалину забезпечити легко, оскільки “зразки” для редагування зустрічаються

щоденно в міському транспорті (“слідуюча зупинка”), магазинах (“шоколадні конфети”, мебелі вітчизняного виробництва”), рекламних бікбордах (“квитки до любого міста”, “навчання в університетах за кордоном”) тощо. Найчастіше в сучасній школі редагуються тексти розмовного чи публіцистичного стилю, але постійного корегування вимагають й усні відповіді школярів на уроках, заслухані наукові доповіді чи реферативні повідомлення старшокласників, наприклад:

1. Підготуйте усну розгорнуту відповідь на тему “Виступ з доповіддю”.
2. Чим, на вашу думку, відрізняється доповідь від повідомлення, виступу, промови? Скористайтеся тлумачним словником.
3. Прослухайте учнівські відповіді на одну із запропонованих тем. Чи вимагає вона доповнення, зіставлення, узагальнення мовного матеріалу. Відредагуйте відповідь.
4. Прочитайте текст. Визначте його тему, основну думку та стиль (підстиль) мовлення.
5. *Стаття – це науковий або публіцистичний твір невеликого розміру в збірнику, журналі, газеті та ін. Існують різні види статей: передова, вступна, суспільно-політична, літературно-критична, мовознавча або лінгвістична, полемічна, наукова, науково-популярна.*
6. На основі складених до тексту тез підготуйте усне повідомлення на тему “Як складати план, тези і конспект наукової статті”.
7. Відредагуйте відповідь однокласника. Оцініть її.

Подібні завдання сприяють правильному застосуванню учнями мовних одиниць, грамотному й науково точному створенні власних висловлювань.

Увесь процес навчання мови учнів старших класів супроводжують вправи творчого характеру, під якими розуміємо сукупність таких видів вправ і завдань при виконанні яких проявляється висока самостійність учнів. На їх важливості наголошували М.Баранов, О.Біляєв, Д.Богоявленський, Г.Граник, Т.Ладиженська, В.Мельничайко, М.Разумовська, Л.Федоренко, які окрім творів, до творчих вправ відносять перекази, складання таблиць, схем, алгоритмів, опорних конспектів, деякі види диктантів, розрізняючи творчі вправи за дидактичною метою, ступенем самостійності учнів, рівнем творчості. Умовно такі вправи можна поділити на групи: комунікативні, мета яких – удосконалення видів мовленнєвої діяльності (слухання-розуміння, говоріння, читання і письма) та граматичні, спрямовані на удосконалення у старшокласників знань про одиниці різних мовних рівнів: тексту, речення, слова, букви, звука. Робота над творчими завданнями сприяє активному розвитку мовлення школяра, адже під час довільної творчості активізується і збільшується словниковий запас учнів, зокрема й науковими термінами, удосконалюється рівень їхньої граматичної, орфографічної, пунктуаційної грамотності. Наприклад:

1. Напишіть твір-роздум “Наука й самоосвіта”. Доберіть аргументи, приклади, цитати, що підтверджують ваші судження.
2. Уявіть ситуацію: ви стали учасником бесіди з кореспондентом молодіжної телепрограми на тему “Етикет ділового спілкування”. Складіть трихвилинну промову про важливість правильного ділового спілкування. При підготовці скористайтеся підручником М.Пентилюк “Культура мови і стилістика”.

Отже, правильно продумана вчителем система вправ для роботи з науково-навчальним текстом є твердою опорою для успішного поглибленого засвоєння старшокласниками рідної мови, засобом формування ціннісних орієнтацій, невід’ємним чинником їхньої комунікативної, лінгвістичної, культурологічної компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горошкіна О.М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю: Монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2004.
2. Дидактика современной школы: Пособие для учителей / Под ред. В.А.Онищука. – К.: Рад. шк., 1987.

3. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005.
4. Ладыженская Т.А. Система упражнений по развитию связной речи. – В сб.: Совершенствование методов обучения русскому языку: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1981.
5. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках української мови: конструювання, редагування, переклад. – К.: Рад. шк. 1984.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2005.
7. Михайловская Г.А. Лингводидактические основы формирования речевых умений в процессе обучения русскому языку: Монография. – К.: Издательский центр ОАО УКРНИИПСК, 1999.
8. Пентилюк М.І. Теоретичні основи навчання стилістики в середній школі: Автореф. дис. ... доктор. пед. наук: 13.00.02. – К., 1996.

УДК 373.2.37

О.В. Беляєва

МЕХАНІЗМИ АУДІЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВИТКУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті подається визначення та структура аудіювання. Розкриваються психофізіологічні механізми аудіювання та визначаються шляхи їх розвитку у початковій школі. Автор статті пропонує систему вправ та завдань для навчання аудіювання рідною мовою учнів початкових класів.

The definition and structure of eistening comprehension is considered in the articale. Psychophysiologic mechanisms of auditing and ways of their development in the junior school. The author offers a system of exercises and tasks teaching listening comprehension of the native language for the junior students.

Уміння учнів слухати і розуміти словесну інформацію є однією з важливіших вимог, що висувається перед сучасною початковою мовною освітою. Сприйняття, розуміння, запам'ятовування, тобто аудіювання більшість вчених (І.П. Гудзик, В.І. Ільїна, Є.І. Пасов, Н. Притулик, О.Н. Хорошковська, С.В. Цінько та інші) визначає як основу спілкування, що забезпечує сприймання та розуміння усного мовлення. З аудіювання починається опанування усною комунікацією.

У програмі з української мови для середньої загальноосвітньої школи (1–4 класи) зазначається, що на сучасному етапі значно підвищуються “вимоги до швидкості, точності сприйняття усного мовлення, розуміння прослуханого, уміння зосереджувати довільну увагу протягом тривалих відрізків часу” [5: 16]. Це обумовлює необхідність удосконалювати навичку аудіювання учнів початкових класів.

Проблеми розвитку аудіативних навичок при вивченні іноземної мови розглядали І.М. Верещагіна, Н.В. Єлухіна, О.В. Рибіна, Г.В. Рогова, Л.Ю. Куліш, О.О. Леонтєв та інші. Психологічний аспект аудіювання розкривається у дослідженнях А. Гризуліної, М.І. Жинкіна, І.О. Зимньої, З.І. Кличникової, А. Рудковської та інших.

Запропонована стаття розкриває психофізіологічні механізми аудіювання та визначає шляхи їх розвитку в початковій школі.

Психофізіологічні механізми аудіювання – механізми сприйняття мовлення (рецепція) і зокрема механізм антиципації або ймовірного прогнозування смислового змісту – визначають структуру аудіювання. Структура аудіювання, як і говоріння, складається з трьох частин: спонукально-мотиваційної, аналітико-синтетичної і виконавчої. Проте роль і співвідношення цих частин специфічна.